



**MINISTER
ROLNICTWA I ROZWOJU WSI**

Warszawa, 09 maja 2022 r.

Znak sprawy: WPR.wrg.510.15.2022

Pan

Marcin Wiącek

Rzecznik Praw Obywatelskich

Dotyczy: wystąpienia z dnia 8 kwietnia 2022 r. w sprawie „zasadności brania pod uwagę kryterium zakwalifikowania do ubezpieczeń społecznych w ZUS lub w KRUS jako warunku przyznawania lub prawidłowej realizacji projektu w ramach udzielonego wsparcia”

Szanowny Panie Rzeczniku,

w odpowiedzi na Pana wystąpienie z dnia 8 kwietnia br. dotyczące „zasadności brania pod uwagę kryterium zakwalifikowania do ubezpieczeń społecznych w ZUS lub w KRUS jako warunku przyznawania lub prawidłowej realizacji projektu w ramach udzielonego wsparcia” przedstawiam następujące stanowisko.

Odnosząc się do prośby Pana Rzecznika „o ponowne przedstawienie stanowiska w sprawie rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 24 września 2015 r., biorąc pod uwagę okoliczności i ustalenia przedstawione w niniejszym wystąpieniu” pragnę jeszcze raz podkreślić, że przepisy wykonawcze dotyczące konieczności podlegania ubezpieczeniom społecznym z tytułu wykonywania działalności gospodarczej w ramach poddziałania „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020, nie mają na celu ograniczania swobody wykonywania działalności gospodarczej, a jedynie ukierunkowanie przedmiotowego wsparcia finansowego do określonej grupy podmiotów.

Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi

ul. Wspólna 30, 00-930 Warszawa

telefon: +48 22 250 01 18, e-mail: kancelaria@minrol.gov.pl

www.gov.pl/rolnictwo

Zgodnie ze stanowiskiem MRiRW przedstawionym w piśmie z dnia 15 grudnia 2021 r. znak: WPR.wao.510.63.2021, określenie dodatkowych warunków, do wypełniania których podmioty ubiegające się o wsparcie zobowiązują się dobrowolnie na podstawie umowy o przyznaniu pomocy, jest zasadne i dopuszczalne prawem; nie godzi też w przepisy powszechnie obowiązujące. Przedsiębiorca ma prawo do dobrowolnego ubezpieczenia z tytułu wykonywania działalności gospodarczej niezależnie od podlegania obowiązkowym ubezpieczeniom z innych tytułów. Tak jak już podkreślano w piśmie z dnia 15 grudnia 2021 r., uzależnienie przyznania wsparcia od spełnienia określonych warunków, wykraczających poza obowiązki wynikające z powszechnie obowiązujących przepisów (ale w granicach tych przepisów, które pozwalają na dobrowolne spełnienie tych warunków), jest bardzo często stosowanym rozwiązaniem. Warunek podlegania ubezpieczeniu społecznemu z tytułu wykonywania działalności gospodarczej, wymagany w drodze rozporządzenia z dnia 24 września 2015 r., mimo że przepisy ustawowe takich obowiązków nie przewidują, nie naruszają konstytucyjnej hierarchii aktów prawa i zasady wydawania aktów wykonawczych. Obowiązek ten dotyczy bowiem tylko tych podmiotów, które dobrowolnie zechcą uczestniczyć w mechanizmie wsparcia, z którym powiązane są określone obowiązki, a przepisy dotyczące ubezpieczeń społecznych nie stanowią przeszkody w spełnieniu tego warunku. A zatem, jeszcze raz pragnę podkreślić, że kluczowe znaczenie ma tu dobrowolność uczestnictwa w mechanizmach wsparcia i prawna możliwość dobrowolnego ubezpieczenia.

W związku z powyższym podtrzymuję w tym zakresie stanowisko, że przepisy wykonawcze w ramach poddziałania określają jedynie szczegółowe warunki i tryb przyznawania pomocy finansowej zgodnie z kierunkiem zapotrzebowania na przedmiotowe wsparcie. Zarówno ta, jak i każda inna forma pomocy finansowej udzielanej w ramach PROW 2014–2020, stanowi pewnego rodzaju przywilej, który jednak ze względu na określone wymogi wynikające z przepisów, jest dostępny dla tych podmiotów, które stanowią grupę docelową, czyli beneficjentów, i spełniają warunki przyznania pomocy, a także, w związku z uzyskaną pomocą, realizują określone zobowiązania.

Ponadto, z uwagi na kończący się niedługo obecny okres programowania wprowadzanie zmian legislacyjnych na tym etapie nie jest dobrym rozwiązaniem. Zachowanie dotychczasowych przepisów pozwoli na efektywną realizację i zakończenie postępowań w jednolitych warunkach prawnych, co uchroni podmioty objęte nimi przed niepotrzebnym chaosem prawnym. Pozostawienie tych rozwiązań w niezmiennym kształcie uchroni także podmioty wdrażające poddziałanie przed zarzutami o nierówne traktowanie beneficjentów.

Jednocześnie chciałbym zapewnić, że z uwagi na wpływające do MRiRW postulaty w tym zakresie, w trakcie prac dotyczących interwencji Planu Strategicznego dla WPR na lata 2023–2027, będącej kontynuacją poddziałania „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność” objętego PROW 2014–2020, będę dążył do opracowania takich rozwiązań, które pozwolą uniknąć wspomnianych wątpliwości prawno-legislacyjnych.

Odnosząc się natomiast do prośby Pana Rzecznika o „wskazanie aktów prawnych, w których wymóg taki [dotyczący podlegania ubezpieczeniu społecznemu w KRUS] jest przewidziany w chwili obecnej”, poniżej przedstawiam informacje nt. instrumentów wsparcia, w których przewidziano warunek lub zobowiązanie do podlegania ubezpieczeniu społecznemu w KRUS lub ZUS oraz odpowiadających im rozporządzeń.

W ramach PROW 2014–2020, na podstawie rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 25 lipca 2016 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania, wypłaty oraz zwrotu pomocy finansowej na operacje typu „Premie na rozpoczęcie działalności pozarolniczej” w ramach poddziałania „Pomoc na rozpoczęcie pozarolniczej działalności gospodarczej na obszarach wiejskich” objętego PROW na lata 2014–2020 (Dz. U. poz. 1196 z późn. zm.), jest realizowany instrument wsparcia „Premie na rozpoczęcie działalności pozarolniczej”, który ma zapewnić rozwój przedsiębiorczości i wesprzeć tworzenie miejsc pracy na obszarach wiejskich. Ponadto, ma on przyczynić się do reorientacji zawodowej rolników, którzy są zainteresowani odejściem z rolnictwa. Pomoc ma atrakcyjną formę, tj. premii w wysokości 150 tys. zł (utworzenie jednego miejsca pracy, w tym samozatrudnienie). Kwota wsparcia może zostać zwiększona o 50 000 zł za utworzenie każdego dodatkowego miejsca pracy maksymalnie do 250 000 zł. Pomoc finansową przyznaje się osobie fizycznej, która m.in. podlega ubezpieczeniu społecznemu rolników w pełnym zakresie jako rolnik, małżonek rolnika lub domownik rolnika, nieprzerwanie od co najmniej 12 miesięcy poprzedzających dzień złożenia wniosku o przyznanie pomocy. Po przyznaniu pomocy beneficjent zobowiązuje się do podjęcia prowadzenia działalności pozarolniczej, podlegania ubezpieczeniu społecznemu na podstawie systemu ubezpieczeń społecznych i jednocześnie niepodlegania ubezpieczeniu emerytalno – rentowemu na podstawie przepisów o ubezpieczeniu społecznym rolników najpóźniej od zrealizowania biznesplanu do dnia upływu okresu związania celem. Powyższe zobowiązania zostały określone w Programie, przy czym zobowiązanie do rezygnacji

z podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników zapewnia, że podjęta działalność pozarolnicza staje się znaczącym elementem aktywności zawodowej beneficjenta, natomiast działalność rolnicza może być całkowicie zaniechana albo stać się działalnością dodatkową.

Ze względu na ostatni etap wdrażania PROW 2014–2020, nie przewiduje się zmian kluczowych warunków przyznawania pomocy i zobowiązań w tym instrumencie wsparcia, w tym dotyczących ubezpieczenia w KRUS lub ZUS. Należy podkreślić, że podobnie jak w przypadku poddziałania „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność”, również w tym instrumencie wsparcia pomoc jest udzielana na wniosek osobom, które spełniają określone warunki i które są zdecydowane podjąć określone zobowiązania wynikające z faktu udzielenia im pomocy.

Należy dodać, że instrumentem wsparcia skierowanym do mieszkańców terenów wiejskich, którzy nie spełniają warunków przyznania pomocy określonych dla „Premii na rozpoczęcie działalności pozarolniczej” PROW 2014–2020 (np. podlegają ubezpieczeniu społecznemu na podstawie systemu ubezpieczeń społecznych, a nie ubezpieczeniu społecznemu rolników) jest poddziałanie „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność”, w ramach którego zakłada się realizację lokalnych strategii rozwoju (LSR) przez lokalne grupy działania (LGD).

W ramach PROW 2014–2020 realizowane jest również poddziałanie „Wsparcie inwestycji w przetwarzanie produktów rolnych, obrót nimi lub ich rozwój”. Jest ono wdrażane na podstawie rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 5 października 2015 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania oraz wypłaty pomocy finansowej w ramach poddziałania „Wsparcie inwestycji w przetwarzanie produktów rolnych, obrót nimi lub ich rozwój” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014–2020 (Dz. U. poz.651 z późn. zm.). W rozporządzeniu tym również określono warunki kwalifikowalności dotyczące podleganiu przez wnioskodawców ubezpieczeniu społecznemu rolników w pełnym zakresie lub podleganiu ubezpieczeniu społecznemu rolników z mocy ustawy w pełnym zakresie.

Jednakże nabory wniosków w ramach przedmiotowego instrumentu wsparcia zostały już zakończone, dlatego nie przewiduje się kontynuowania stosowania poniższych warunków dostępu dla wnioskodawców w ramach PROW na lata 2014–2020.

Kontynuacją Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014–2020 jest Plan Strategiczny WPR na lata 2023–2027. W ramach celu dotyczącego poprawy pozycji rolników w łańcuchu

wartości będzie wdrażana interwencja „Rozwój współpracy w ramach łańcucha wartości (dotacja) – w gospodarstwie”. Beneficjentami tej interwencji będą m.in. rolnik, małżonek rolnika, domownik, który deklaruje założenie i prowadzenie działalności w zakresie objętym operacją w ramach rolniczego handlu detalicznego (RHD) lub działalności gospodarczej, w tym działalności marginalnej, ograniczonej i lokalnej (MOL) czy w zakresie przetwarzania i sprzedaży/ zbywania przetworzonych produktów rolnych.

W projekcie Planu nie przewidziano warunków kwalifikowalności dotyczących konieczności ubezpieczenia w KRUS, aby rozszerzyć potencjalną grupę wnioskodawców na podmioty prowadzące działalność nieobjętą ubezpieczeniem społecznym rolników. Dla rolników rozpoczynających działalność przetwórczą przewidziano natomiast preferencję dotyczącą ubezpieczenia w KRUS z mocy ustawy w pełnym zakresie.

Zatem Plan Strategiczny WPR na lata 2023–2027 nie uzależnia udzielenia wsparcia w ramach interwencji „Rozwój współpracy w ramach łańcucha wartości (dotacja) – w gospodarstwie” od konieczności podlegania ubezpieczeniu społecznemu w KRUS. Warunek objęcia ubezpieczeniem społecznym rolników stanowi jedynie jedno z kryteriów wyboru (obok takich kryteriów jak np. realizacja projektów w zakresie innowacyjności, ochrony środowiska, wdrożenia celów strategii „Od pola do stołu” czy przez młodych rolników). Celem tego kryterium jest ukierunkowanie wsparcia na podmioty, których głównym źródłem dochodu jest działalność rolnicza i które korzystają w procesie przetwarzania z własnych produktów rolnych .

W ramach PROW 2014–2020 wdrażane są również „Premie dla młodych rolników”. Zgodnie z przepisami rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 13 lipca 2015 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania, wypłaty oraz zwrotu pomocy finansowej na operacje typu „Premie dla młodych rolników” w ramach poddziałania „Pomoc w rozpoczęciu działalności gospodarczej na rzecz młodych rolników” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020 (Dz.U. z 2018 r. poz. 759, z późn. zm.), pomoc jest przyznawana osobie fizycznej, która najpóźniej w terminie 9 miesięcy od dnia doręczenia decyzji o przyznaniu pomocy m.in. ubezpieczy się na podstawie przepisów o ubezpieczeniu społecznym rolników z mocy ustawy i w pełnym zakresie jako rolnik. Zgodnie z przepisami tego rozporządzenia, beneficjent powinien podlegać temu ubezpieczeniu przez okres co najmniej 12 miesięcy od dnia wypłaty pierwszej raty pomocy. Wszystkie warunki przyznania pomocy oraz zobowiązania beneficjenta „Premii dla młodych rolników”, w tym warunek dotyczący podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników na

podstawie przepisów o ubezpieczeniu społecznym rolników jako rolnik z mocy ustawy i w pełnym zakresie, określone w Programie oraz doprecyzowane w przepisach prawa krajowego, służą ukierunkowaniu wsparcia w ramach tego typu operacji. Warunek dotyczący ubezpieczenia na podstawie przepisów o ubezpieczeniu społecznym rolników został wprowadzony z myślą o zabezpieczeniu realizacji celu instrumentu wsparcia, jakim jest typ operacji „Premie dla młodych rolników”, w ramach którego pomoc finansowa w wysokości 150 tys. zł jest przyznawana młodym osobom rozpoczynającym prowadzenie działalności rolniczej w gospodarstwie rolnym jako kierujący. Zgodnie z przepisami rozporządzenia prowadzenie działalności rolniczej w gospodarstwie rolnym jako kierujący oznacza prowadzenie tej działalności osobiście, na własny rachunek i we własnym imieniu, ponoszenie kosztów w związku z prowadzeniem tej działalności oraz czerpanie korzyści z jej prowadzenia. Jednocześnie uznaje się, że osoba fizyczna prowadzi działalność rolniczą w gospodarstwie osobiście, jeżeli pracuje w tym gospodarstwie oraz podejmuje wszelkie decyzje dotyczące prowadzenia tej działalności.

Z punktu widzenia ukierunkowania pomocy w ramach „Premii dla młodych rolników” kluczowe jest zapewnienie, że młody rolnik otrzymujący wsparcie finansowe w wysokości 150 tys. zł będzie prowadził gospodarstwo jako kierujący w pełnym wymiarze czasu. W ten sposób środki finansowe są kierowane do młodych rolników, którzy zwiążą swoją przyszłość z rolnictwem i zostaną trwale włączeni do grona producentów rolnych. W konsekwencji nastąpi wymiana pokoleniowa i cel instrumentu wsparcia zostanie osiągnięty.

Jednocześnie należy podkreślić, iż Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020 został zaakceptowany przez Komisję Europejską, a przepisy w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania, wypłaty oraz zwrotu pomocy finansowej na operacje typu „Premie dla młodych rolników” w ramach poddziałania „Pomoc w rozpoczęciu działalności gospodarczej na rzecz młodych rolników” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020 zostały uzgodnione z innymi resortami oraz skonsultowane z organizacjami społecznymi w trakcie procedury legislacyjnej.

Biorąc powyższe pod uwagę, na obecnym, końcowym etapie wdrażania PROW 2014–2020 (aktualnie trwa ostatni nabór wniosków o przyznanie pomocy), zmiana Programu i przepisów prawa w zakresie warunku dotyczącego ubezpieczenia na podstawie przepisów o ubezpieczeniu społecznym rolników z mocy ustawy i w pełnym zakresie jako rolnik nie jest możliwa. Należy jednak podkreślić, że w analogicznym instrumencie wsparcia, który jest przewidziany w projekcie Planu Strategicznego dla WPR na lata 2023–2027, warunek dotyczący ubezpieczenia w KRUS nie jest planowany.

Ponadto, w ramach PROW 2014–2020, na podstawie rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 23 października 2015 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania, wypłaty oraz zwrotu pomocy finansowej na operacje typu „Restrukturyzacja małych gospodarstw” w ramach poddziałania „Pomoc na rozpoczęcie działalności gospodarczej na rzecz rozwoju małych gospodarstw” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 (Dz. U. z 2020 r. poz. 2096 oraz z 2021 r. poz. 377 i 2252), wdrażany jest także instrument wsparcia „Restrukturyzacja małych gospodarstw”. Pomoc na operacje typu „Restrukturyzacja małych gospodarstw” może być przyznana wnioskodawcy, który prowadzi na terytorium RP działalność rolniczą w celach zarobkowych. Wsparcie skierowane jest do posiadaczy małych gospodarstw, tzn. gospodarstw których wielkość ekonomiczna wynosi poniżej 13 tys. euro. Celem instrumentu wsparcia „Restrukturyzacja małych gospodarstw” jest restrukturyzacja gospodarstwa polegająca na przeprowadzeniu zmian, w wyniku których nastąpi poprawa konkurencyjności tego gospodarstwa i zwiększenie jego rentowności, w szczególności poprzez wzrost wielkości ekonomicznej. W instrumencie tym uzyskanie wsparcia nie jest uzależnione od podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników.

Niemniej jednak, warunek dotyczący podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników został uwzględniony w kryteriach wyboru operacji. Zgodnie z przepisami rozporządzenia w sprawie „Restrukturyzacji małych gospodarstw”, „jeżeli w dniu złożenia wniosku o przyznanie pomocy podmiot ubiegający się o przyznanie pomocy podlega ubezpieczeniu społecznemu rolników w pełnym zakresie jako rolnik albo małżonek rolnika nieprzerwanie przez co najmniej 12 miesięcy poprzedzających miesiąc złożenia wniosku o przyznanie pomocy i w tym okresie nie prowadził działalności potwierdzonej wpisem do Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej - przyznaje się 2 punkty”.

Zastosowanie ww. kryterium wyboru pozwala preferować operacje planowane do zrealizowania przez osoby, które co najmniej od roku prowadzą małe gospodarstwo rolne i nie prowadzą innej działalności gospodarczej.

Należy jednak podkreślić, że zastosowanie ww. preferencji nie ma charakteru dyskryminującego, ponieważ w żaden sposób nie wyklucza podmiotów niepodlegających ubezpieczeniu społecznemu rolników, a jedynie ukierunkowuje pomoc zgodnie z priorytetami wspierania rozwoju obszarów wiejskich i celami szczegółowymi ww. instrumentu wsparcia.

Dodatkowe punkty w ramach kryteriów wyboru operacji dla instrumentu wsparcia „Restrukturyzacja małych gospodarstw” można uzyskać również z tytułu spełnienia innych kryteriów, np. w związku z zaplanowaniem kompleksowego biznesplanu lub odpowiednio wysokiej docelowej wielkości ekonomicznej gospodarstwa czy też w przypadku inwestycji wpływającej na realizację celów przekrojowych.

Odnosząc się natomiast do wskazanych przez Pana Rzecznika kwestii horyzontalnych należy stwierdzić, że art. 45 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 (Dz. U. z 2021 r. poz. 2137 z późn. zm.) jest częścią obowiązującego porządku prawnego. Zgodność tego przepisu z Konstytucją nie była przedmiotem oceny Trybunału Konstytucyjnego. Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi jako organ władzy wykonawczej nie ma kompetencji, aby wypowiadać się na temat zgodności omawianego przepisu z ustawą zasadniczą. Ponieważ przepisowi przysługuje domniemanie zgodności z Konstytucją, Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi miał obowiązek wykonać upoważnienie do wydania aktów wykonawczych zawarte w tym przepisie, co też uczynił wydając m.in. rozporządzenie z dnia 24 września 2015 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach poddziałania „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020.

Nie można zgodzić się ze stanowiskiem Pana Rzecznika, jakoby przepis art. 45 ust. 1 pkt 1 ustawy z 20 lutego 2015 r. nie upoważniał Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi do „wyłączenia ogólnych przepisów dotyczących objęcia obywateli obowiązkowym ubezpieczeniem społecznym”. Art. 45 ust. 1 pkt 1 ustawy nakłada na Ministra obowiązek określenia szczegółowych warunków lub trybu przyznawania, wypłaty lub zwrotu pomocy w ramach poszczególnych działań, poddziałań lub typów operacji objętych programem. Jednym z takich warunków – o którym mowa w powyższym rozporządzeniu – jest zgłoszenie podmiotu ubiegającego się o przyznanie pomocy do ubezpieczenia emerytalnego, ubezpieczeń rentowych i ubezpieczenia wypadkowego na podstawie przepisów o systemie ubezpieczeń społecznych z tytułu wykonywania tej działalności, także wówczas gdy wnioskodawca objęty jest już obowiązkowym ubezpieczeniem społecznym z tytułu umowy o pracę (§ 5 ust. 1 pkt 2 lit. a; § 29 ust. 1 pkt 2 lit. b tiret pierwsze).

Powtórzyć trzeba (w ślad za dotychczasową korespondencją), że rozporządzenie w żaden sposób nie modyfikuje ogólnych zasad wynikających z ustawy o systemie ubezpieczeń

społecznych (która przy tego rodzaju zbiegu nie nakłada obowiązku dodatkowego ubezpieczenia z kolejnego tytułu), lecz jedynie wprowadza określony wymóg przyznania pomocy. Innymi słowy, przepisy rozporządzenia nie wpływają na status prawny wnioskodawcy w systemie ubezpieczeń społecznych, lecz wiążą przyznanie pomocy ze skorzystaniem z uprawnienia, jakie daje ustawa o systemie ubezpieczeń społecznych (dobrowolne dodatkowe ubezpieczenie z innego tytułu). Przyznanie pomocy następuje w drodze umowy, a zgłoszenie do ubezpieczenia jest jednym z zobowiązań beneficjenta zawartych w tej umowie (§ 27 ust. 1a pkt 1 lit. a rozporządzenia). Jest rzeczą oczywistą, że otrzymanie pomocy wiąże się z koniecznością spełnienia określonych warunków, których realizacja może niekiedy wiązać się z kosztami lub trudnościami. Beneficjent, jako strona umowy, nie ma wprawdzie wpływu na treść umowy w omawianym zakresie (ta jest regulowana przepisami prawa), jako autonomiczny podmiot prawa może jednak zdecydować się na jej zawarcie lub nie. Ze względu na to, że warunki przyznania pomocy i zobowiązania beneficjenta są znane w momencie ubiegania się o przyznanie pomocy należy założyć, że racjonalny wnioskodawca ubiega się o wsparcie jedynie wówczas, kiedy jest gotowy te warunki spełnić. Nie można więc uznać, aby wprowadzenie określonego warunku przyznania pomocy (jako zobowiązania umownego), którego spełnienie jest możliwe i dozwolone na gruncie powszechnie obowiązujących przepisów prawa (ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych), prowadziło do „wyłączenia ogólnych przepisów dotyczących objęcia obywateli obowiązkowym ubezpieczeniem społecznym”.

Odnosząc się do zarzutu dotyczącego dyskryminacji należy zważyć co następuje. Programy pomocy w sektorze rolnictwa realizują różne cele. Realizacja każdego z celów wymaga wprowadzenia adekwatnych kryteriów przyznania pomocy, w tym kryteriów podmiotowych uwzględniających dotychczasowe (przed przyznaniem pomocy) i docelowe (po przyznaniu pomocy) cechy beneficjentów, takie jak dotychczasowy sposób zarobkowania, rodzaj i wielkość dotychczasowej działalności, podjęcie określonej działalności, rozmiary i wielkość docelowej (podjętej) działalności.

Obowiązujące przepisy prawa ubezpieczeń społecznych przewidują różne tytuły podlegania ubezpieczeniom w zależności od rodzaju i wielkości prowadzonej działalności, a także regulują sytuacje związane ze zmianą rodzaju prowadzonej działalności lub podjęciem dodatkowej działalności. Status danego podmiotu w systemie ubezpieczeń społecznych odzwierciedla więc istotne cechy beneficjentów i może stanowić kryterium przyznania

określonej pomocy lub zobowiązanie beneficjentów, tak aby najpełniej realizować cele danego programu pomocy.

Podsumowując, wymagania dotyczące ubezpieczenia beneficjenta w ZUS lub KRUS mogą pozwalać na wyodrębnienie podmiotów charakteryzujących się w takim samym stopniu określoną cechą istotną (cechą relewantną) pozwalającą na uznanie ich za adresatów określonego instrumentu wsparcia. Zróżnicowanie sytuacji prawnej podmiotów byłoby w takiej sytuacji uzasadnione i nie miałooby charakteru dyskryminacyjnego.

Niezależnie od poczynionych uwag zauważyć trzeba, że rozwiązania projektowane w Planie Strategicznym WPR na lata 2023–2027 zakładają likwidację wymogu ubezpieczenia w KRUS w odniesieniu do instrumentów stanowiących kontynuację poddziałania „Wsparcie inwestycji w przetwarzanie produktów rolnych, obrót nimi lub ich rozwój” oraz „Premie dla młodych rolników”. Natomiast w przypadku poddziałania „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność” w MRiRW będą poszukiwane rozwiązania, które w nowym okresie programowania pozwolą uniknąć sygnalizowanych wątpliwości.

Odnosząc się natomiast do przywołanej przez Pana Rzecznika definicji rolnika aktywnego zawodowo, należy zauważyć, że pochodzi ona z art. 4 ust. 5 rozporządzenia nr 2021/2115 (1) i stanowi realizację motywu 19 tego rozporządzenia, który zakłada, że w celu dalszej poprawy realizacji celów WPR wsparcie dochodu należy ukierunkować na rolników aktywnych zawodowo. Zwrot „wsparcie dochodu” dowodzi, że definicja została sformułowana na potrzeby interwencji w formie płatności bezpośrednich niezwiązanych i związanych z produkcją (zob. art. 16, art. 20, art. 32 ust. 1). A zatem, definicja rolnika aktywnego zawodowo zasadniczo nie dotyczy interwencji związanych z rozwojem obszarów wiejskich.

Podobnie rzecz się ma z definicją „rolnika aktywnego zawodowo” w odniesieniu do instrumentów wdrażanych w ramach Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2014–2020. Pojęcie to zdefiniowane zostało w art. 9 rozporządzenia nr 1307/2013 (2) na potrzeby tego właśnie rozporządzenia, które dotyczy płatności bezpośrednich. A zatem, definicja ta zasadniczo nie ma zastosowania do instrumentów rozwoju obszarów wiejskich wdrażanych w ramach WPR na lata 2014–2020, na podstawie rozporządzenia nr 1305/2013 (3).

Z poważaniem

z up. Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi
Ryszard Bartosik
sekretarz stanu
/podpisano elektronicznie/

Podstawa prawna:

- (1) Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/2115 z dnia 2 grudnia 2021 r. ustanawiające przepisy dotyczące wsparcia planów strategicznych sporządzanych przez państwa członkowskie w ramach wspólnej polityki rolnej (planów strategicznych WPR) i finansowanych z Europejskiego Funduszu Rolniczego Gwarancji (EFRG) i z Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) oraz uchylające rozporządzenia (UE) nr 1305/2013 i (UE) nr 1307/2013 (Dz. U. UE. L. z 2021 r. Nr 435, str. 1 z późn. zm.)
- (2) Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1307/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. ustanawiające przepisy dotyczące płatności bezpośrednich dla rolników na podstawie systemów wsparcia w ramach wspólnej polityki rolnej oraz uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 637/2008 i rozporządzenie Rady (WE) nr 73/2009 (Dz. U. UE. L. z 2013 r. Nr 347, str. 608 z późn. zm.)
- (3) Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1305/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) i uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1698/2005 (Dz. U. UE. L. z 2013 r. Nr 347, str. 487 z późn. zm.)